

เอกสารรายงาน
กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ : Knowledge Sharing
เรื่อง แนวทางการสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมไทย

หัวข้อย่อย : หลังการพิจารณาคดี ทำอย่างไรให้เจ้าหน้าที่ คຸ່ມครอง ผู้กระทำผิด อย่างโปร่งใส
ไม่เลือกปฏิบัติ และสามารถกลับคืนสู่สังคม โดยไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ

กลุ่มที่ 5 พุทธรักษา

รายชื่อสมาชิก

1. รองศาสตราจารย์ กรกฎ ทองชะโชค
2. นายชาติรี จันทรเพ็ญ
3. พันตำรวจเอก ธนาวุฒิ จงจิระ
4. นางนลินนาถ ไกรนรา
5. นายพงษ์ศักดิ์ รัตนวิภา
6. พันเอก ร่มไทร วงษ์เจริญ
7. นางสาววันทิตา นวไกรสิน
8. นายวิทยา จงวรกุล
9. นาวาตรี สมนึก สุขวนิช
10. นายอัครพันธ์ สัปพันธ์
11. นายอุดม ชินวงศ์
12. นางอุมารณณ์ ผ่องจิตต์

เอกสารรายงานนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรการบริหารงานยุติธรรมระดับสูง รุ่นที่ 10 (ยธส.10)
สถาบันพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม

ความท้าทาย : การสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมไทย

หลังการพิจารณาคดี

ทำอย่างไร ให้เจ้าหน้าที่ คุ้มครอง ผู้กระทำผิด อย่างโปร่งใส
ไม่เลือกปฏิบัติ และสามารถกลับคืนสู่สังคม โดยไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ

1

สถานการณ์/สภาพปัญหา

✕ คดีล้นศาล คนล้นคุก

- **ไทย** มีผู้ต้องขังสูงเป็นอันดับ 6 ของโลก
- เป็นที่ 3 ของเอเชีย รองจากจีนและอินเดีย
- อัตราการคุมขังผู้หญิงถือว่าสูงที่สุดในโลก
- มีสัดส่วนผู้ต้องขังในคดียาเสพติดสูงมาก

✕ สภาพภายในเรือนจำไม่สอดคล้อง

กับมาตรฐานสหประชาชาติ

- ปัญหาอาคารที่พักแออัด
- พื้นพื้นนอนคับแคบ
- สุขอนามัยไม่ดีเพียงพอ
- อาหารแยะและน้ำดื่มไม่สะอาด
- การรักษาพยาบาลไม่เพียงพอ
- เอาเปรียบนักโทษด้านการใช้แรงงาน
- ผู้ต้องขังจำนวนมากไม่กล้าร้องเรียน
- การลงโทษหลายครั้งรุนแรงถึงขั้นเป็นการทรมาน

✕ จำกัดจำนวนผู้มีสิทธิเข้าเยี่ยม

เข้าข่ายละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน

ที่มา : สหพันธ์เพื่อสิทธิมนุษยชนสากล (FIDH)

✕ เจ้าหน้าที่เรือนจำ มีจำนวนน้อยอยู่ในอัตราที่ต่ำ

(เฉลี่ย 10,000 คน) ไม่เพียงพอต่อการดูแล

✕ งบประมาณเพิ่มขึ้นทุกปี และใช้จ่ายไป

ในเรื่องการบริโภคมากที่สุด

✕ ผู้ต้องขังอายุ 21-30 ปี เพศชายติดคุกมากที่สุด

คนเหล่านี้เป็นช่วงวัยแรงงานกำลังสำคัญ

ของประเทศ

✕ ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อการบังคับ

โทษ ยังไม่สามารถเข้ามาช่วยบูรณาการได้เต็มที่

หน่วยงานต้องบริหารจัดการทุกอย่างเอง

ที่มา : ผลงานวิจัย ของ ผศ.ดร.ธานี วรภัทร์ ปี 2555

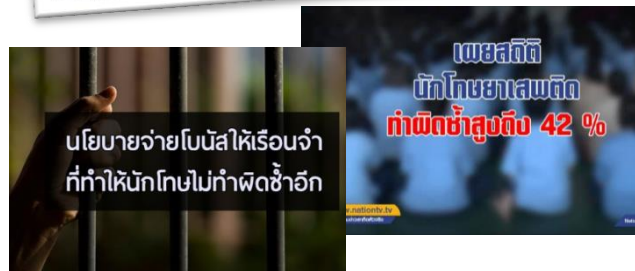
✕ สถิติการกระทำผิดซ้ำ มีอัตราเพิ่มขึ้น

ปี 2558 ผู้กระทำผิดกลับมากระทำผิดซ้ำภายใน 1 ปี ร้อยละ 14.22 ภายใน 2 ปี ร้อยละ 25.14 และภายใน 3 ปี ร้อยละ 34.12

✕ ผู้ต้องขังร้อยละ 42.23 มีประวัติประกอบอาชีพรับจ้าง และร้อยละ 50.56 มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (ต่ำกว่า 30,000 บาท/ปี)

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ กองยุทธศาสตร์และ แผนงาน กรมราชทัณฑ์ ณ วันที่ 29 ตุลาคม 2561

ตัวอย่างภาพข่าวสถานการณ์ปัญหาจากสื่อมวลชน

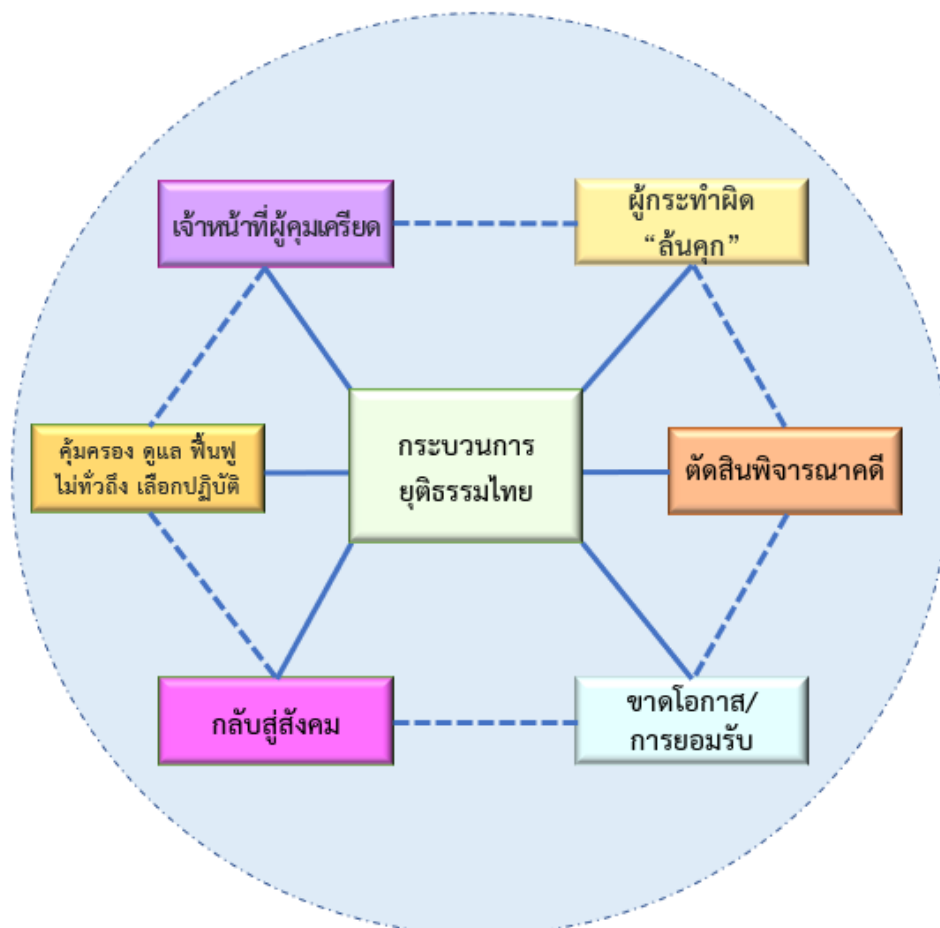

วิเคราะห์/สรุปประเด็น

แนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ : การคิดเชิงระบบ (Systemic Thinking)
เพื่อจัดการกับปัญหาที่มีความซับซ้อน (Complexity)

คำสำคัญ (keyword) : เจ้าหน้าที่เรือนจำ/ คຸ່ມครอง /โปรงใส / ไม่เลือกปฏิบัติ /
สร้างผู้กระทำผิดให้กลับคืนสู่สังคม โดยไม่กระทำผิดซ้ำ

เป้าหมายของการวิเคราะห์ : การมองภาพรวมทั้งระบบของปัญหาที่เกิดขึ้น
ตามมิติความสัมพันธ์ การเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ

▲ ภาพแสดงความสัมพันธ์ของปัญหาที่เกิดขึ้น หลังการตัดสินใจพิจารณาคดี

ปัจจัยสำคัญของการเกิดขึ้นของปัญหา

☒ ด้านกระบวนการยุติธรรมไทย /นโยบาย/กฎหมาย

- กระบวนการยุติธรรมไทย ใช้มาตรการทางกฎหมายในการจัดการกับปัญหาสังคมมากเกินไป ทำให้ปัญหาทุกเรื่องต้องเข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรม
- กระบวนการยุติธรรมไทย ขาดการพัฒนาเรื่อง “โทษ” ขั้นตอนการพิจารณาพิพากษาถือเป็นขั้นตอนแรกในการส่งผู้กระทำผิดเข้าสู่เรือนจำอันถือว่าเป็นปลายทางของกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ สืบเนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้มีการใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2500 ซึ่งเป็นระยะเวลากว่า 60 ปีแล้ว แต่ในบทบัญญัติว่าด้วย “โทษ” อันเป็นบทบัญญัติพื้นฐานที่ผู้พิพากษาใช้ในการพิจารณาทุกคดีกลับไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเลย ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ซึ่งโทษที่ถูกใช้บังคับมากที่สุด คือ “จำคุก” และ “ปรับ”
- และการที่ผู้พิพากษาไม่มีทางเลือกในการบังคับโทษมากนัก ซึ่งเกิดจากประเทศไทยยังไม่มีเคยมีการพัฒนาบทบัญญัติเรื่อง “โทษ” มาก่อน โดยเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศแล้วพบว่าประเทศไทยมีทางเลือกในการบังคับโทษน้อยกว่ามาก
- ปัญหาข้อกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงาน
- กระบวนการยุติธรรมไทย ขาดหน่วยงานที่มารองรับในเรื่องชุมชนบำบัดอย่างจริงจัง
- กระบวนการยุติธรรมยังให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือผู้กระทำผิดให้กลับสู่สังคมน้อยเกินไป ทำให้ผู้กระทำผิดที่พ้นโทษไปแล้ว อาจถูกสถานการณ์บังคับให้กลับไปกระทำความผิดซ้ำ

☒ ด้านการบริหารงานหน่วยงาน

- ในแต่ละปีจำนวนผู้ต้องขังมีแนวโน้มสูงขึ้นมากเกินกว่าศักยภาพเรือนจำปกติที่จะรับได้ ทั้งในด้านความจุของอาคารสถานที่ งบประมาณ เครื่องอุปโภคบริโภค วัสดุอุปกรณ์ ส่งผลต่อสภาพความเป็นอยู่ สุวีถีการ การฝึกอบรมของผู้ต้องขัง ในทางลบ และการบริหารจัดการเรือนจำ อาทิ

⇒ **ปัญหาอัตราค่าล้าง** อัตราส่วนของเจ้าหน้าที่เรือนจำกับผู้ต้องขัง ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานสหประชาชาติ ซึ่งกำหนดไว้ที่ 1 : 5 ในขณะที่ประเทศไทยอยู่ที่ 1 : 28 ส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดูแลผู้ต้องขังได้อย่างทั่วถึง

⇒ **พื้นที่เรือนจำ** รองรับผู้ต้องขังได้ประมาณ 180,000 คน ในต้นปี พ.ศ.2560 มีผู้ต้องขังประมาณ 290,000 คน ซึ่งเกินความจุที่รองรับได้อยู่ถึง 110,000 คน ส่วนพื้นที่สำหรับการหลับนอนของผู้ต้องขัง อัตราเฉลี่ยเพียง 1.22 ตารางเมตรต่อคน (ซึ่งอัตราเฉลี่ยโดยมาตรฐานพื้นที่นอน 2.25 ตารางเมตรต่อคน)

⇒ ปัญหาการจัดโปรแกรมการแก้ไข ฟันฟู เนื่องจากข้อจำกัดทั้งในด้านสถานที่คุมขังที่แออัด และจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ไม่เพียงพอ ทำให้เรือนจำใช้เวลาหมดไปกับการดูแลกิจวัตรประจำวันของผู้ต้องขัง การฝึกอบรมเพื่อแก้ไข ฟันฟูด้านพฤติกรรมและการส่งเสริมด้านอาชีพจึงถูกให้ความสำคัญน้อยลงมา อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับความต้องการตลาดแรงงาน นอกจากนี้มาตรการในการแก้ไข ฟันฟู ยังไม่เหมาะสม สอดคล้องกับผู้ต้องขังแต่ละกลุ่มอีกด้วย

☒ ด้านบุคลากร (เจ้าหน้าที่เรือนจำ)

- เจ้าหน้าที่เรือนจำส่วนใหญ่ จะต้องปฏิบัติหน้าที่เฝ้ารักษาความปลอดภัยกันอย่างต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง ส่งผลทำให้เกิดความเครียด ขาดการดูแลทั้งสุขภาพร่างกาย สภาพจิตใจ และการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ
- เจ้าหน้าที่เรือนจำส่วนใหญ่ ต่างคนต่างทำงานในเฉพาะหน้าที่ของตนเอง ไม่ประสานหรือร่วมมือกันทำงานในลักษณะเป็นทีม ทำให้ไม่สามารถดูแลช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในหลายเรื่องได้
- เจ้าหน้าที่เรือนจำ ส่วนใหญ่ยังคงเน้นการควบคุม เข้มงวดกับผู้ต้องขังเพื่อป้องกันมิให้หลบหนี มากกว่าการดูแลช่วยเหลือ ให้ปรึกษา บำบัด แก้ไขฟันฟู
- เจ้าหน้าที่เรือนจำบางรายใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ แสวงหาผลประโยชน์ ทุจริต ทำร้ายร่างกายผู้ต้องขัง

☒ ด้านผู้กระทำผิด/ผู้ต้องขัง

- ไม่มีทางเลือกหรือโอกาสในชีวิต ประสบปัญหาเศรษฐกิจ
- ขาดความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ/ทักษะอาชีพไม่ตรงกับตลาดแรงงาน
- ขาดเงินทุนในการประกอบอาชีพ ช่องทางในการทำงาน
- ขาดแรงบันดาลใจ เครือข่ายในสังคมรองรับ
- ขาดการยอมรับจากสังคม/สังคมตีตรา/ประวัติติดตัว
- ปัญหาสุขภาพกายและใจ
- ทักษะต่อการกระทำผิด ไม่เกรงกลัวต่อการเข้าเรือนจำ
- สภาพแวดล้อม ปัจจัยผู้เกี่ยวข้องโดยรอบ เช่น ครอบครัว กลุ่มเพื่อน ชุมชน ฯลฯ

☒ ด้านชุมชน / สังคม

- ไม่ยอมรับผู้กระทำผิด
- รู้สึกไม่ปลอดภัย เมื่อต้องอยู่กับผู้กระทำผิด
- ขาดความเชื่อมั่น ไม่ไว้วางใจต่อผู้กระทำผิด
- มีกฎระเบียบ/ข้อบังคับ ไม่ให้โอกาสผู้กระทำผิดเข้าทำงาน
- ขาดการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ที่เคยก้าวพลาดคิดผิด

แนวทางแก้ไขและข้อเสนอแนะ

ความท้าทายในการเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา ของเจ้าหน้าที่ ✓ เพื่อคุ้มครองผู้กระทำผิด อย่างโปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ และ ✓ สร้างให้กลับคืนสู่สังคม ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วงเวลา ดังต่อไปนี้

แผนระยะสั้น (ทำได้เลยภายใน 2 ปี) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

Can do มีความรู้และทรัพยากรพร้อมปฏิบัติ	Can Develop & Collaborate พัฒนา/อาศัยความร่วมมือ	Research & Develop วิจัย/พัฒนาหาแนวทางใหม่
- กำหนดมาตรฐานของเรือนจำ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ บุคลากร การพัฒนาทรัพยากรบุคคล อาคารสถานที่ การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง การควบคุมผู้ต้องขังและการรักษาความปลอดภัย การฝึกอบรมและฝึกวิชาชีพ การทำงานและใช้แรงงานผู้ต้องขัง การรักษาระเบียบและการลงโทษทางวินัย การบริการและประโยชน์ของผู้ต้องขัง อาทิ - มีกฎระเบียบที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตามมาตรฐานสากล - การดูแลเรื่องสุขภาพ สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน/การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการควบคุม - สร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ - สร้างมาตรฐานความปลอดภัยให้เจ้าหน้าที่ได้มีความมั่นใจ ไม่ถูกคุกคามจากการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง - ระบบติดตาม ตรวจสอบการทำงาน of เจ้าหน้าที่ หากพบว่าปฏิบัติหน้าที่ไม่ถูกต้อง ต้องมีบทลงโทษที่ชัดเจน - สร้างช่องทางการรับเรื่องร้องทุกข์ที่เป็นธรรม - อบรม พัฒนาความรู้ในเรื่องต่างๆ ที่สนับสนุนในการทำงาน สิทธิเปิดโอกาส ในการเข้าถึงสิทธิของผู้กระทำผิดอย่างเต็มที่	- ปรับทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่ไม่มองว่าผู้กระทำผิดเป็นภัยต่อสังคม ผ่านรูปแบบกิจกรรม/วิธีการที่หลากหลาย - เปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ของการบำบัดแก้ไข พันฟู ผู้กระทำผิดต่อเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้อง - สร้างแรงบันดาลใจ โดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมแก้ไขพันฟู เพื่อให้ผู้ก้าวพลาดคิดผิดได้เห็นโอกาสในชีวิตแม้จะต้องกลับไปสู่บริบทแวดล้อมเดิม ก็จะไม่กระทำผิดซ้ำ - ปรับรูปแบบการฝึกอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด - สร้างความร่วมมือกับบริษัท/โรงงาน/ร้านค้า จ้างงานผู้ต้องขังในเรือนจำและจ้างงานต่อเนื่องเมื่อพ้นโทษ - ให้หน่วยงานภายนอก/องค์กรประชาชน/ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในทุกกระบวนการ - บูรณาการการบริหารจัดการกระบวนการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อลดปริมาณคดี - เปลี่ยนคำว่า “ผู้กระทำผิด” (เมื่อพ้นโทษแล้ว) เป็น “ผู้เคยก้าวพลาดคิดผิด” เพราะใคร ๆ ก็เคยทำผิดพลาด > ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของสังคม ให้โอกาสคนเคยก้าวพลาดคิดผิดได้กลับตัวสู่สังคมต่อไป	- การพัฒนาระบบค่าตอบแทน สวัสดิการที่เหมาะสม - พัฒนาระบบติดตามประเมินผลผู้กระทำผิดที่พ้นโทษ ไม่ให้กลับไปกระทำผิดซ้ำ

แผนระยะกลาง (ทำได้ในช่วง 2 - 5 ปี) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

Can do มีความรู้และทรัพยากรพร้อมปฏิบัติ	Can Develop & Collaborate พัฒนา/อาศัยความร่วมมือ	Research & Develop วิจัย/พัฒนาหาแนวทางใหม่
○ สร้าง/พัฒนา/ปรับปรุงระบบ/ตรวจสอบ เครื่องมือในการจำแนกผู้กระทำผิดและเครื่องมือเพื่อประเมินความเสี่ยงให้มีประสิทธิภาพ ○ จัดสวัสดิการและบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขแก่ผู้กระทำผิดอย่างทั่วถึง ○ พัฒนามาตรฐานในการบำบัดแก้ไข พื้นฟู ผู้กระทำผิดรายกลุ่ม/รายบุคคล ○ สร้างอาชีพ โดยสำรวจความต้องการอาชีพของตลาดแรงงานในแต่ละพื้นที่ ○ วางแผนการฝึกอาชีพหรือ Intervention ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ○ เตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และพัฒนาความพร้อมให้กับผู้ต้องขังทั้งร่างกายและจิตใจ ○ จัดหาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาทดแทนอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมเพียงพอ ○ สนับสนุนเงินทุน/แหล่งเงินทุนทั้งภาครัฐ/เอกชน ให้กับผู้เคยก้าวพลาดคิดผิดเพื่อใช้ประกอบอาชีพ	○ สร้างการมีส่วนร่วมและความเชื่อมั่นของสังคมและภาคส่วนต่าง ๆ ในการยอมรับและให้โอกาสแก่ผู้เคยก้าวพลาดคิดผิด ○ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูที่เพียงพอจากแหล่งต่าง ๆ ○ การบังคับโทษในเรือนจำและทัณฑสถาน ควรจัดให้มีภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการบังคับโทษมากขึ้น ○ พัฒนาระบบโปรแกรมการแก้ไขฟื้นฟูให้หลากหลายสอดคล้องกับประเภทปัญหา/พฤติกรรมมิใช่ “One size fit all” ○ พัฒนาแนวทาง/รูปแบบในการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ○ สร้างโมเดลตามแนวคิดในการจัดตั้งบ้านกึ่งวิถี หรือการทำ hotline intervention ที่ถอดบทเรียนจากการให้คำแนะนำ ปัญหาแกว้ยร่นป้องกันสภาวะท้องไม่พร้อม เพื่อให้ผู้เคยก้าวพลาดคิดผิดที่กำลังเผชิญภาวะกดดันได้คิดได้ตรง ก่อนที่เขาจะคิดทำอะไรเพราะความหิว เพราะความอยาก หรือเพราะความขาดโอกาส ○ พัฒนาระบบฐานข้อมูลการกระทำผิดซ้ำ(Big Data)และเชื่อมโยง/แลกเปลี่ยนข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	○ พัฒนาระบบการประเมินผลเจ้าหน้าที่ โดยกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้บังคับบัญชาประชาชน ฯลฯ ○ ปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมก่อนการบังคับโทษให้มีการคัดกรอง/หันเหคดีให้มากขึ้น ○ ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเพื่อล้าง/ลบประวัติอาชญากรรมบางประเภท ○ ปรับปรุง/แก้ไขกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เคยก้าวพลาดคิดผิดได้มีโอกาสสอบเข้ารับราชการ/พนักงาน/ลูกจ้างของรัฐ ○ ศึกษาและนำมาตรการลงโทษระดับกลาง และ มาตรการในการควบคุมตัวโดยไม่ใช่เรือนจำมาใช้อย่างจริงจัง ○ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายบังคับโทษ และมาตรการกลไกในการแก้ไข ฟื้นฟูผู้กระทำผิดในเรือนจำด้วยโปรแกรมต่าง ๆ ○ จัดตั้งองค์กรสหวิชาชีพทั้งภาครัฐ/ภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ○ บูรณาการงานติดตาม ให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลผู้เคยก้าวพลาดคิดผิด อย่างต่อเนื่อง (Justice Care)

แผนระยะยาว (ทำได้หลังจาก 5 ปี) แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

Can do มีความรู้และทรัพยากรพร้อมปฏิบัติ	Can Develop & Collaborate พัฒนา/อาศัยความร่วมมือ	Research & Develop วิจัย/พัฒนาหาแนวทางใหม่
○ เสริมสร้าง จิตสำนึกความภาคภูมิใจ ในอาชีพ ส่งเสริมด้านคุณธรรม จริยธรรม สำหรับเจ้าหน้าที่ ○ ฝึกจิต ฝึกอາชีพ สร้างคนใหม่ให้ กับผู้กระทำผิด	○ มีมาตรฐานในการแก้ไขฟื้นฟู ○ มีระบบการประเมินเจ้าหน้าที่ โดยผู้บังคับบัญชา และประชาชน ○ การปรับปรุงกฎหมาย เพื่อลดการลงโทษเชิงจองจำลงเพื่อแก้ปัญหานักโทษล้นคุก ○ ให้สิทธิทางภาษี หรือสิทธิอื่นๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับผู้ประกอบการในการรับผู้เคยก้าวพลาดคิดผิดเข้าทำงาน	○ สร้างพัฒนาราชทัณฑ์ โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ ○ สร้างการรับรู้และปรับ Mindset ของประชาชนให้เกิดการยอมรับ ○ จัดตั้งองค์กรขับเคลื่อนการดำเนินงานในการกิจที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพสำหรับผู้เคยก้าวพลาดคิดผิด ให้ได้มีโอกาสในการเริ่มต้นใหม่ในสังคมได้อย่างมั่นคง

